

PFU-SAK NR. 278/12

KLAGER: NSB ved kommunikasjonssjef Åge-Christoffer Lundebø
ADRESSE: Prinsens gate 7-9, 0048 Oslo
TELEFON: 916 53 449
PUBLIKASJON: Rogalands Avis (papir og nett)
PUBLISERINGSDATO: 22.09.2012
STOFFOMRÅDE: Samferdsel
GENRE: Nyhetsartikkel
SØKERSTIKKORD: Premiss, vis hensyn i journalistisk arbeidsprosess
REGISTRERT: 11.10.2012
BEHANDLET I SEKR.: 11.10.2012; bedt om samtykke
16.10.2012; tilsvarende innledet
BEHANDLES I PFU: 20.11.2012
FERDIGBEHANDLET:
BEHANDLINGSTID: 39 dager
KLAGEGRUPPE: Konsern
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
RETTSBEHANDLING:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER: Klage med samtykke fra direkte berørt part

SAMMENDRAG:

Rogalands Avis (RA) omtalte **lørdag 22. september 2012** både på nett og på papir at lokalpendlere fra Sandnes til Stavanger ikke får bli med regiontog med tomme seter. Artikkelen i papiravisen opptok to helsider og var illustrert med blant annet et stort bilde av en konduktør idet han er på vei inn i et regiontog mens en kvinnelig passasjer står igjen på perrongen. I bildeteksten sto det:

«HIT MEN IKKE Lenger: En ordknapp NSB-konduktør sørger for at ingen reisende fra Sandnes til Stavanger fyller opp noen av de tomme setene på nattoget. May-Reen Ødegård Hovland er bare en av mange lokalpendlere som ikke forstår hvorfor ledig togkapasitet ikke blir benyttet på et Nord-Jæren som er et eneste stort trafikkinfarkt.»

Artikkelen hadde tittelen **«Gyldig billett – ingen adgang»** og undertittelen **«Oslo-tog ikke for lokalpendlere»**. I brødteksten het det:

«RA forsøker å komme seg på nattoget fra Oslo sammen med May-Reen Ødegård Hovland på stasjonen i Sandnes sentrum. Klokken viser 07.20. En ordknapp konduktør avviser både oss og andre passasjerer som prøver seg. Dørene går igjen, og hele herligheten forsvinner nonstop til Stavanger med mange tomme seter. (...) Noen minutter senere kommer lokaltog, og passasjerene stuer seg sammen som sild i tønne.»

Videre i artikkelen uttalte togpendlere seg om NSBs praksis, og i en underartikkel med tittelen «**Kan utfordre punktligheten**» fikk en pressekontakt i NSB svare på kritikken.

KLAGEN:

Klager er NSB Kommunikasjon med samtykke fra den avbildede konduktøren. Slik klager ser det, har Rogalands Avis brutt Vær Varsom-plakatens punkt 3.3 (premiss) og punkt 3.9 (vise hensyn i den journalistiske arbeidsprosessen).

Klager opplyser at NSBs konduktør ble møtt av RAs journalist og en dame da toget ankom Sandnes sentrum 21. september 2012 kl. 07.22, og at konduktøren opplevde atferden til journalisten som «krevende». NSB forklarer at konduktøren ga journalisten beskjed om at han ikke ville ha bilde av seg i avisen, men at journalisten da skal ha sagt at dette ikke var personlig, men handlet om hvorfor reisende ikke kunne benytte nattoget mellom Sandnes og Stavanger.

Klager skriver: «Journalisten ble høflig avvist og ble i tillegg bedt om å kontakte NSBs presseansvarlig. Journalisten ble da bare enda mer pågående og nærmest stappet kameraet opp i ansiktet på vår konduktør. Vår konduktør forklarte at dette hadde han ikke tid til, da vi har et tog vi prøver å holde i rute. Vår konduktør fikk signal ifra sin assistent om at det var klart for avgang og lokfører hadde tent "kjøretillatelse mottatt"-lampen. Etter dette fortsetter representanten fra Rogalands Avis og damen ved hans side å spørre spørsmål og ta bilder. Vår konduktør måtte som følge av dette avbryte avgangsprosedyren. Dette er alvorlig da det er her vi blant annet sikrer at alle er med og at alle har kommet om bord.» Klager anfører at journalistens atferd var med på «å forringe sikkerheten til NSBs passasjerer og ansatte».

NSB tok etter publisering direkte kontakt med Rogalands Avis i et forsøk på å spare PFU for arbeid. Klager mener imidlertid at svaret fra avisen viser at den ikke har forstått «at det er sikkerheten og ikke punktligheten som [journalisten] gjennom sin oppførsel utfordret», og: «Videre er svaret med på å underbygge at journalistens behov for et godt illustrasjonsbilde er viktigere enn respekten overfor det ansvaret og arbeidet NSBs medarbeider er satt til å utføre». Klager anfører også at konduktøren er sitert i artikkelen.

TILSVARSRUNDEN:

Rogalands Avis (RA) mener at «utnyttelse av kapasiteten på togene» er journalistisk interessant, og anfører: «Å dokumentere med bilder, intervjuer og egne observasjoner er kjente journalistisk[e] metoder som av NSBs kommunikasjonssjef omtales som "krevende atferd".»

RA skriver også: «I dette konkrete tilfellet i Sandnes var hendelsene på toget og perrongen en del av journalistens dokumentasjon, og bildet av konduktøren er sammen med bilder fra perrongen og en overfylt lokaltogkupé tatt like etterpå, viktige elementer i det journalistiske arbeidet. Ut fra at det tydeligvis er forskjellig praksis med hensyn til å ta med lokalpassasjerer på regiontogene, var det også nødvendig for vår journalist å stille sine spørsmål til NSBs konduktør på stedet. Fra en kommunikasjonsavdelings synspunkt er selvsagt slike oppslag uheldige fordi det journalistiske arbeidet åpenbart skjer utenfor deres kontroll og regi. For den frie journalistikken vil det innebære alvorlige innskrenkninger hvis

en journalist ut fra observasjoner der og da ikke kan gjøre sitt arbeid uten å gå veien om kommunikasjonsmedarbeidere.»

Når det gjelder klagers henvisning til Vær Varsom-plakaten, anfører RA: «Til punkt 3.3 i VVP: Klager skriver selv at "denne personen sa han kom fra RA," en opplysning som sammen med journalistens kamera og spørsmålsstilling burde ha vært klargjørende for konduktøren. Det var neppe tvil om at vår utsendte var journalist på jobb, selv om han ikke hadde klarert oppdraget med NSBs kommunikasjonsavdeling.»

Etter redaksjonens mening har avisen heller ikke brutt punkt 3.9, da den mener journalisten tok tilstrekkelig hensyn: «Vår journalist trakk seg unna da konduktøren ikke ville uttale seg, og nøyde seg med å ta noen få eksponeringer. Formatet på det publiserte bildet av konduktøren understreker også at "stappet kameraet opp i ansiktet" er en karikert beskrivelse av situasjonen. Fra klager blir det også hevdet at avgangsproseduren måtte avbrytes som følge av RAs utsendte. Vår journalist var på perrongen (og ikke inne i toget) og trakk seg vekk da han ikke fikk svar på spørsmål.»

Klageren avviser at det er uønsket pressedekning som er den egentlige intensjonen med klagen: «Klagen er basert på det faktum at en av våre ansatte, som ikke er direkte part i saken, til tross for at han u[t]trykte motvilje mot å bli fotografert, ble fotografert, og bildet ble senere publisert. Videre er det ikke tvil om at vår konduktørs sikkerhetsarbeid ble forstyrret av journalistens opptreden. Hele poenget med klagen er å få en seriøs behandling etter VVP om hvorvidt avisens og journalistens behov for et illustrasjonsfoto veier tyngre enn NSBs behov for å ivareta passasjerenes og ansattes sikkerhet.»

Rogalands Avis står fast på sitt syn om at klagen skyldes et ønske om å unngå ubehagelig omtale. Når det gjelder fotograferingen av konduktøren og publiseringen av bildet, henviser RA til åndsverkslovens § 45c, bokstav a), der det fremgår at bilder av personer kan gjengis når «avbildningen har aktuell og allmenn interesse». RA anfører: «Her bør det være hevet over enhver tvil at NSBs behandling av passasjerene sine har aktuell og allmenn interesse. RA var ikke ute etter å få et "illustrasjonsfoto", men et bilde av konduktøren var en del av dokumentasjonen til en høyst relevant nyhetsreportasje.»

Med hensyn til påstanden om at journalisten utfordret passasjerers og ansattes sikkerhet, skriver RAs redaktør: «Vår journalist stod på perrongen, og gikk etter å ha stilt noen spørsmål og tatt noen bilder. Hvis atferden var en fare for sikkerheten burde vel NSB ha reagert ved å kontakte meg direkte som ansvarlig redaktør, eventuelt ringt politiet? Jeg regner med at klager kan framlegge en datert avviksrappport som støtter hans påstand.»

Sekretariatet valgte etter dette å gi klager en mulighet for en sluttreplikk, selv om tilsvarsrunden normalt avsluttes etter redaksjonens andre tilsvare, ettersom RA i sitt siste tilsvare stiller klager et par spørsmål.

Klager anfører i sin siste kommentar: «Etter NSBs oppfatning kan saken med letthet omtales uten bilde av konduktøren. Det er etter RAs mening NSBs regelverk, som er selve saken, og ikke konduktøren som tilfeldigvis hadde tjeneste i toget som RA-journalisten oppsøkte 21.

september.» Klager viser i denne sammenheng til en artikkel i Stavanger Aftenblad der saken er omtalt uten bilde (se vedlegg, sekr. anm.).

Videre opprettholder klager påstanden om at journalisten utfordret sikkerheten, og det vises i denne sammenheng til e-post mellom klager og RAs nyhetsredaktør, der påstanden er utdypet, samt at hendelsen er rapportert som en uønsket hendelse (se vedlegg, sekr. anm.).

Når det gjelder redaktørens anførsel om at NSB skulle kontaktet ham, innvender klager: «NSB tok som nevnt kontakt med nyhetsredaktør Einarsson om saken 28. september. Svaret fra Einarsson ble oppfattet fra vår side som at alvoret i handlingene ikke ble oppfattet, og at vi derfor har valgt å klage RA inn for PFU.»